A°. 1837. N°. 24.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag den 25 Februarij.

FRANKFORT, den 21sten Februarij.

Volgens brieven uit St. Petersburg, schijnt het, alsof lord *Durham* aanschrijving ontvangen heeft, om op de vrijgeving van den *Vixen* aan te dringen. Men voegt er in die brieven bij: « dat zijne pogingen tot dus verre vruchteloos waren, doch dat het beleid en de omzigtigheid, welke lord *Durham* als een der eerste diplomaten onderscheiden, hem zeker ook in deze netelige zaak te stade zullen komen, en men wel bij voorraad kan aannemen, dat alles in der minne zal geschikt worden, daar lord *Durham* wel weet, wat Engeland dienstig is, en hij zijnen ganschen invloed, die niet gering is, wel zal aanwenden, om aan zijne vredelievende raadgevingen te Londen ingang te verschaffen, en te bewerken, dat men de gansche zaak late varen, welke, mogt zij inderdaad, uit welken hoofde dan ook, door lord *Palmerston* verder doorgezet worden, altijd tot zijn nadeel zou moeten uitvallen, daar toch volgens alle begrippen van het zeeregt, en inzonderheid ook volgens de door Groot-Brittannien aangenomene beginselen, de Russische kruisers allezins bevoegd waren, om den *Vixen* aan te houden en voor goeden prijs te verklaren, en wijders het Russische kabinet vast besloten is, om, hoe toegevend anders ook, zich zijn regt niet te laten ontnemen. De bewering van de Engelsche dagbladen, dat Rusland geen regt op de oostkust van de Zwarte zee zou hebben, terwijl nogtans het traktaat van Adrianopel daaromtrent bepalingen maakt, is slecht vol te houden; want, bijaldien zulks werkelijk het geval mogt zijn, dan had de Engelsche regering het er niet op moeten laten aankomen, om de geldigheid van bepalingen uit het binnen sluipen van een schip naar die streken op te maken; maar, zou het haar pligt geweest zijn, van huis af den staat van zaken op te helderen, en niemand hier in het onzekere te laten. Men heeft toch sedert eenigen tijd geweten, dat Rusland aanspraak maakt op gezag over de Circassische stammen, zonder dat door eenige regering daartegen bedenkingen ... lord *Palmerston* zich in geen aangenamen toestand te gevoelen, en het berigt van de Engelsche dagbladen, dat hij aan regtsgeleerden der kroon om raad vraagt, of de *Vixen* het regt had, om op eene Circassische haven handel te drijven, toont duidelijk, hoe hij zijn eigen inzigt mistrouwt. Doch hoedanig ook de uitspraak van de Engelsche kroon-advocaten wezen moge, op het gedrag van Rusland kan zij geenen invloed uitoefenen. Aan te nemen, dat deze heeren bevoegdheid zouden hebben om den geest van het algemeene volkenregt te bepalen, zou zijn hun een alvermogen toe te kennen, waartoe Europa zich bezwaarlijk zou laten vinden. Dan zou men te toch Londen eene vierschaar moeten erkennen, welke alle volken te eerbiedigen hadden!"

PARIJS, den 21sten Februarij.

De politie was sedert eenige dagen op het spoor van een' nieuwen aanslag op het leven des Konings, waarvan de aanlegger zekere *Champion* is, een werktuigkundige. Men heeft ontdekt, dat hij zich bezig hield met het vervaardigen van een helsch werktuig, ten einde daarmede zijn oogmerk te volvoeren; hij is heden gearresteerd. De stukken ter overtuiging zijn bij hem gevonden, en andere omstandigheden laten geen twijfel over nopens zijn ontwerp. Deze persoon, die zijne misdadige oogmerken heeft geopenbaard, heeft gebruik gemaakt van de afwezigheid van zijn' waker en zich in zijne gevangenis door zijn das van het leven beroofd. De justitie doet onderzoek naar die zaak. (*Moniteur.*)

— De politie schijnt reeds sedert eenige dagen onderrigt geweest te zijn van het plan van *Champion.* In den vroegen morgen (omstreeks 5 ure) van den 19den begaf zich de commissaris van politie *Vassal*, vergezeld van zijn' broeder, *l'officier de Paix*, en verscheidene agenten van politie naar het huis van *Champion*, *rue de l'hotel de Ville* No. 38, om onderzoek te doen. Op het gezigt van den Commissaris en zijne agenten, was *Champion* zoodanig ontsteld, dat hij niet kon spreken. De heer *Vassal* begon echter dadelijk het onderzoek, en eerst na lang zoeken, vond hij de machine op den zolder in eenen donkeren hoek verborgen. Dezelve heeft den vorm van eene kleine commode, is zeven à acht duim breed, en drie à vier duim diep. In plaats van drie laden, vindt men drie verdeelingen voor de loopen. Op de eerste verdeeling, ziet men 7 kleine pistoolloopen, regtstandig aangelegd; de tweede heeft 6 loopen, schuins regts afloopende, terwijl de derde 6 pistolen naar de linkerhand gaan. De maker had het zoodanig ingerigt, dat eerst de regtstandige loopen moesten afgaan, en vervolgens de regts en linksche batterijen, om, in gevalle het slagtoffer de regtstandige batterij ontkomen was, hij door de andere moest getroffen worden. Volgens zijne verklaring, zou hij een handwagen genomen hebben, welken hij met meubelen wilde voorzien, waarboven hij de machine, ter hoogte van 5 à 6 voet, zoude hebben verborgen. Dezen wagen zoude hij door een' handlanger hebben laten trekken naar Neuillij, niet verre van den weg langs welken de koning rijdt. Hij zelf zoude de batterij hebben afgestoken op het oogenblik, dat de koning voorbij reed. — Na zijn huis naauwkeurig onderzocht te hebben, werd *Champion* naar de prefecture van politie gebragt. Den geheelen morgen was hij zeer ongerust, doch gaf dikwijls zijn spijt te kennen, dat hij zijn plan niet ten uitvoer had kunnen brengen. Zijn bewaker, die hem dikwijls door de tralien gade sloeg, trachtte hem tot bedaren te brengen; doch *Campion* riep hem toe: « *Laat mij met rust! ik moet naar de geregtsplaats St. Jacques; doch indien men mij niet gevat had, zoude ik mijn oogmerk ten uitvoer hebben kunnen brengen; ik zoude het beter gemaakt hebben dan Fieschi; en mijn doel zoude getroffen zijn!*" Het was toen zes ure; de waker verwijderde zich eenige minuten, en bij zijne terugkomst, vond hij *Campion* aan den ijzeren stijl van het venster hangende. Hij was naar het venster, op zijne legerstede geklommen, welke hij met zijn' voet had weggeschopt. Men deed alle moeite, om hem weder bij te brengen; doch te vergeefs. Hij was een man, die zich aan dronkenschap had overgegeven, en in dien toestand, had hij dikwijls gezegd: « *Ik zal ook eens naar het plein van St. Jacques gaan.*" Deze en andere uitdrukkingen hadden hem verdacht gemaakt. Het schijnt, dat een bejaard man, welke in hetzelfde huis met hem woonde, de ontdekking door ongeteekende brieven heeft gedaan. *Champion* heeft behoord tot het korps Franschen, van de expeditie van don *Pedro* in Portugal, welk korps reeds verscheidene moordenaars heeft opgeleverd.

AMSTERDAM, den 23den Februarij.

De Fransche dagbladen zijn heden alle aangevuld met het feit van *Champion*, doch geen derzelve heeft eenige nadere bijzonderheden medegedeeld.

Uit Spanje zijn de tijdingen geheel belangloos.

De omzettingen heden ter beurs gedreven, waren in onze binnenlandsche schuldbrieven eenigzins geanimeerd.

Fluctuatien der prijzen:

Holland. $2\frac{1}{2}$ pCt. $53\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{3}{16}$, $\frac{1}{8}$, met koopers voor binnenlandsche en Duitsche rekening; 5 pCt. $100\frac{1}{2}$ aanvankelijk; later door eenige inkoopen voor Engelsche rekening tot $100\frac{7}{8}$ geklommen en ferm gebleven; kansbiljetten $22\frac{5}{16}$, $\frac{3}{8}$ partijtjes verhandeld; in beide syndicaten is slechts weinig gedaan; oud $93\frac{1}{4}$ à $\frac{3}{8}$; nieuw $76\frac{3}{4}$ à $\frac{7}{8}$; oude aandeelen handelmaatschappij openden $184\frac{1}{4}$, klommen tot $185\frac{1}{2}$, en bleven tot dezen prijs goed te plaatsen; 4 pCt. Oost-Indie is à $88\frac{1}{2}$ afgegeven.

Spanje. Ardoins geopend à $25\frac{1}{8}$, klommen tot $25\frac{5}{8}$, en bleven $25\frac{1}{2}$ met eenige affaire; Passive à $7\frac{3}{8}$ en $7\frac{1}{2}$ omgezet; Fransche uitgestelde $8\frac{3}{8}$.

Rusland. Oude Russen $103\frac{3}{4}$; nieuwe $103\frac{3}{8}$; Russen van 1831 en 1833 94, $94\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, enkele stukken afgegeven; Roebels $65\frac{7}{8}$ à $\frac{3}{4}$.

Oostenrijk. 5 pCt. Metalliek $99\frac{7}{8}$ à 100; dito 2 pCt. $54\frac{3}{8}$ à $\frac{1}{2}$.

's GRAVENHAGE, den 23sten Februarij.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden, is ingekomen eene Koninklijke boodschap, ten geleide van zeven ontwerpen van wet tot wijziging van het tweede boek des wetboeks van burgerlijke regtsvordering, welke aan de afdeelingen zijn toegezonden. Voorts heeft de voorzitter kennis gegeven, dat de heer *van Reenen* zijn voorstel, tot wijziging der wet op het personeel, heeft ingetrokken, daar, bij het nader onderzoek van hetzelve in de afdeelingen, het gebleken is, dat het den bijval der kamer niet scheen te zullen verwerven.

ROTTERDAM den 22sten Februarij.

Gisteren nacht is op de Hoogstraat te Rotterdam in den manufactuurwinkel van *J. C. Mag* brand ontstaan, waarbij dat huis ... *P. van Westenborg*, grootendeels eene prooi der vlammen ... den. Twee dochters van den winkelier ... en ... zijn bij dezen brand omgekomen.

Iets over de Regterlijke en administratieve vervolgingen tegen zoogenaamde ongeoorloofde Godsdienst-oefeningen.

De nieuwsbladen hebben bekend gemaakt, dat op den 17den en [illegible] December 1836 en 1 Januarij 1837, detachementen van de 18de Afdeeling Infanterie naar *Heerde*, *Doornspijk* en *Epe* zijn uitgerukt, ter wering van ongeoorloofde Godsdienst oefeningen.

Ongeoorloofde Godsdienst-oefeningen! Offeren de menschen daar dan aan afgoden? Buigen zij zich daarvoor en dienen zij die? — Neen. — Wanneer men de getuigenissen hoort van policie-bedienden, die, in die zoogenaamde ongeoorloofde Godsdienst-oefeningen tegenwoordig zijn geweest, dan doet men daar, juist zoo als in de protestantsche kerken gedaan wordt — en in een staats-stuk (1) is erkend, « dat zij genoegzaam hebben doen blijken, dat in hunne leerstellingen niets gevonden wordt, dat de publieke orde en rust zoude kunnen storen of met de goede zeden strijden." — Het bijzonderste is, wanneer die ongeoorloofde Godsdienst-oefeningen te *Heerde*, te *Doornspijk* of te *Epe* gehouden zijn, dat dan de bestuurders daarvan voor de regtbank te *Arnhem* betrokken, en tot betaling van boete veroordeeld worden, maar zij behoeven slechts te appelleren, en dan wordt de daad, die in de eerste instantie geoordeeld is een wanbedrijf te zijn, te *Amsterdam* in appel verstaan eene geoorloofde daad te wezen; het vonnis wordt te niet gedaan en zij van de boete vrijgesproken, maar den last van de inkwartiering hebben zij gehad, en zoo zij uit hunne bijeenkomst door soldaten uiteen zijn gedreven; dit hebben zij toe, — een vonnis in appel kan dit niet ongedaan maken, en deswegens ook geene schadevergoeding toewijzen. En dan dat gereede gebruik maken van de gewapende magt; nog onlangs is dat te *Goes* en te *Genemuiden*, nu wederom te *Heerde*, te *Doornspijk* en te *Epe* geschied; de tijd is nog zoo lang niet verleden noch vergeten, dat die wapenen tot andere einden moesten dienen, dan om Godsdienst-oefeningen te weren; toen luidde het in de proclamatie, (2) « uwe bedachtzaamheid, uw pligtgevoel, uw opgeklaarde zin voor waarheid en regt, bovenal het geloof aan God, die de wreker der ongeregtigheid is, behoede u, om door den stroom te worden mede gesleept. De handhaving van die vrijheid, welke in de vereenigde Nederlanden eeuwen lang heeft gebloeid, zou alsdan welligt voor altijd onmogelijk, en uw verderf onvermijdelijk zijn. Uwe krachten, bewoners dier getrouwe gewesten! worden in deze oogenblikken tot bescherming van uw' geboortegrond vereischt.... [illegible] en regt. Te wapen, onder ootmoedig en biddend opzien tot den Almagtigen God, die *Nederland* en Oranje zoo dikwerf uit de grootste gevaren heeft gered."

Toen die proclamatie werd uitgevaardigd, dacht wel niemand, dat die wapenen, wanneer ze tegen den gemeenen vijand rustten, tegen bewoners der getrouwe gewesten, en dat ter wering van Godsdienst oefeningen, zouden moeten dienstbaar zijn.

Die menigvuldige regterlijke en administratieve vervolgingen, dat gereede aanvoeren van militaire magt tegen ingezetenen, om geene andere reden dan wegens het houden van Godsdienst-oefeningen, hebben den schrijver dezes bewogen, zijne gedachten over dat stuk te laten gaan en bekend te maken.

Eene Godsdienst-oefening, door meer dan twintig personen gehouden, zonder authorisatie van het gouvernement, en zonder toestemming van het plaatselijk bestuur, is eene met boete strafbare daad en dus een wanbedrijf.

Dit is eene stelling, die thans door zoo vele magistraatspersonen wordt verdedigd en aangenomen, door anderen echter nog verworpen wordt.

De wetsbepalingen, waarop die stelling gegrond is, zijn deze:

Wetboek van het strafregt, art. 291. « Generlei genootschap (of gezelschap) van meer dan twintig personen, met oogmerk om dagelijks of op zekere bepaalde dagen bijeen te komen, ten einde zich met voorwerpen van Godsdienst, Letterkunde, Staatkunst, of andere zaken bezig te houden, zal opgerigt mogen worden, dan met toestemming van de hooge regering, en onder zoodanige voorwaarden, als het openbaar gezag zal goedvinden het gezelschap op te leggen.

Onder het getal van personen, bij dit artikel uitgedrukt, zullen niet begrepen zijn, die hunne woonstede hebben in het huis, waar het gezelschap bijeen komt."

Art. 292. « Alle genootschap van bovengemelden aard, dat zonder daartoe verleende magt opgerigt zal zijn, of, na dezelve bekomen te hebben, de daarbij opgelegde voorwaarden gebroken zal hebben, zal ontbonden worden.

De hoofden, bestuurders, of bewindvoerders van datgezelschap zullen bovendien met eene geldboete van zestien tot twee honderd franken gestraft worden."

(1). Staatsblad van 5 Julij 1836 N°. 42.

(2). Staatsblad van 5 Oct. 1830 N°. 62.

Art. 294. « Al wie, zonder vergunning van het gezag der municipaliteit, het gebruik van zijn huis of vertrek, in 't geheel of ten deele, vergund of toegestaan zal hebben, ter bijeenkomst der leden van een gezelschap, zelfs dat de toestemming der hooge regering heeft, of tot eenige Godsdienst-oefening, zal gestraft worden met eene geldboete van zestien tot twee honderd franken."

Zoo luiden de wetsbepalingen, die thans door regterlijke vonnissen en met kracht van bajonetten tegen Godsdienst-oefeningen gehandhaafd worden.

Men ziet er echter uit, dat daarbij niet alleen tegen Godsdienst-oefeningen, maar tegen alle soort van vereenigingen (*Toute association*; zegt de Fransche text) van meer dan twintig personen, voorzien is; dus ook wanneer die zich bezig houden met letter- of natuurkundige onderwerpen, met muziek, met dansen, kaartspelen en dergelijke, want onder de woorden *andere zaken* (*objets — autres*) zijn alle mogelijke onderwerpen begrepen.

Men ziet ook, dat er voor het gouvernement geene wet of regel bepaald is, wanneer die goedkeuring gegeven of geweigerd moet worden, en dat men zich dus, zoo wel van gemeenschappelijke Godsdienst-oefeningen, als van danspartijen moet onthouden, zoo lang die toestemming van de hooge regering niet is gegeven.

Wie met ons vaderland bekend is, weet, dat er, behalve de Godsdienstige, eene menigte andere genootschappen van allerlei aard bestaan, die alle dagen of op bepaalde dagen, hunne vergaderingen van meer dan twintig personen hebben. — Dus hebben alle die genootschappen toestemming van de hooge regering verzocht, en zijn hun door dezelve voorwaarden opgelegd? — Neen. — Dus worden de bestuurders daarvan in boete geslagen, en de leden daarvan door soldaten uiteen gejaagd? — Ook niet. — De Advocaat-Generaal heeft ons dat uitgelegd; van die honderden genootschappen kent ZijnEd. Gestr. er *één*, dat authorisatie van de regering verzocht en verkregen heeft. — En de anderen? — Die hebben eene stilzwijgende toestemming, die kan gegeven worden overeenkomstig zeker arrest van het Fransche Hof van Cassatie.

Opmerkelijk is het, dat art 291 zegt, dat het oogmerk van die genootschappen moet zijn, om *dagelijks* of op *zekere bepaalde dagen* bijeen te komen, en dat echter die wet is toegepast en de boete uitgesproken, wanneer eene Godsdienst-oefening ook nog maar éénmaal had plaats gevonden, en zonder dat het bleek, welke dan de bepaalde dagen, of dat er eenige volgende dagen, daartoe bepaald waren; genoeg, was het wanneer die eerste dag aan de belangstellenden was bekend.

Eene tweede opmerking is, dat hier te lande bij de regtbanken is aangenomen, dat het vrijstaat zijn huis tot eene Godsdienstoefening te vergunnen, wanneer het getal der personen maar geen twintig te bovengaat; dit is overeenkomstig het gevoelen van het Hof van *Rennes*, maar dit gevoelen is door het Hof van cassatie veroordeeld, en art. 294 spreekt ook inderdaad van geen getal van personen ten opzigte van den geen, die zijn huis tot eene Godsdienst-oefening leent.

Ziedaar de wet en de wijze van toepassing; ofschoon er in deze dagen zoo vele veroordeelingen uit kracht van dezelve worden uitgesproken, zijn er echter nog velen die meenen, dat eene Godsdienstoefening van eene christelijke gemeente eene zaak van hooger belang is, dan de bedoelingen in art. 291 opgegeven, dat ook de vereenigingen van personen, waarop dezelve thans wordt toegepast, vereenigingen van eenen geheel anderen aard zijn, dan de associaties in art. 291 bedoeld, en eindelijk dat er in 1815 eene latere wet, de grondwet, uitgevaardigd is, waarin wel over vrijheid van Godsdienst en Godsdienstoefeningen, maar niet over vrijheid van gezelschappen tot onderrigt of vermaak gehandeld wordt, en dat dus de bepalingen ten opzigte van Godsdienst-oefeningen van het in 1810 uitgevaardigde strafwetboek vervallen zouden zijn.

De personen, op welke thans die wetsbepalingen meestal toegepast worden, en die de Godsdienst-oefeningen houden, die men nu ongeoorloofd noemt, hebben zich van de hervormde kerk afgescheiden, — in die daad van afscheiding staan zij met alle protestantsche gezindheden gelijk, welke zich in vroegere dagen van de Roomsche kerk hebben afgescheiden.

Zij hebben een zeker aantal geloofs-artikelen aangenomen, die zij opgeven, dat in de kerk, die zij verlaten hebben, niet gaaf meer aangenomen of ten minste gepredikt worden, en ik heb nog niet gezien of hooren beweren, dat zij daarin onwaarheid zeggen, en die geloofsartikelen, alle te zamen, zijn ook door geene der andere gezindheden aangenomen.

Zij maken dus eene gezindheid op zich zelve uit, en zijn ook, in dat opzigt, aan de andere bestaande gezindheden gelijk.

Maar zij zijn door het gouvernement niet erkend, dat is zoo, doch dit is hunne daad niet.

Zien wij nu de artikelen 291 en 292 in, dan vinden wij, dat die toepasselijk zijn op genootschappen, aan welke « zoodanige voorwaarden zijn opgelegd, als het openbaar gezag zal goedvinden" — en dat zoo-

danig genootschap ontbonden zal worden, wanneer het « de opgelegde voorwaarden gebroken zal hebben."

Nu wenschte ik wel dat eens werd aangewezen, welke voorwaarden aan de bestaande gezindheden hier te lande *opgelegd* zijn, en bij het verbreken van welke voorwaarden, die gezindheden zullen ontbonden en behandeld worden, zoo als die afgescheidenen thans ondervinden; zoodanig geval kan ik niet uitdenken.

Eene gezindheid kan ik echter aanwijzen aan welke geene voorwaarden *opgelegd* zijn, en dat zijn de Roomsch-Catholijken.

Het hoofd van onzen staat heeft aan het hoofd van die kerk eenen gezant gezonden, niet om voorwaarden te gaan *opleggen*, maar om over voorwaarden te onderhandelen, en heeft met het hoofd van die kerk, in het jaar 1827, eene overeenkomst gesloten (3), en het hoofd van die kerk, verre van zich voorwaarden te laten opleggen, heeft zelve goedgevonden, voorwaarden aan het hoofd van onzen staat voor te schrijven. (4)

In het jaar 1825 wilde het gouvernement aan de jongelingen, die voor den geestelijken stand in die kerk bestemd waren, als voorwaarde opleggen, om zich in het collegium Philosophicum, in zekere wetenschappen bekwaam te maken (5), maar de Bisschoppen weigerden die voorwaarde aan te nemen, en de jongelingen van het collegium op hunne seminaria toe te laten; — werd toen die kerk ontbonden? — In geenen deele. De voorwaarde werd ingetrokken, en de bijwoning van het collegium, facultatief verklaard (6).

Zoo ziet men, dat die gezindheid zich geene voorwaarde door het gouvernement heeft laten *opleggen*, en evenwel hunne gemeenschappelijke Godsdienst oefeningen ongestoord heeft blijven behouden.

Het wordt nu bijna als een onbetwistbaar regt van het gouvernement voorgedragen, om, naar goedvinden, verlof tot het houden van Godsdienst-oefeningen te geven of te weigeren.

Regtsgeleerden van alle tijden hebben dat gevoelen echter niet altoos aangekleefd; zoo was de heer JEANNIN, President van het Parlement van *Bourgondië* en Staatsraad van HENDRIK IV, van eene andere meening.

In het jaar 1609 werden de Roomsch-Catholijken, hier te lande, ook niet om hun geloof vervolgd, maar de openbare en gemeenschappelijke Godsdienst-oefeningen werden hun belet.

De Heer JEANNIN, Fransch Ambassadeur, leverde deswegens aan de Staten-Generaal eene memorie in, waaruit eenige zinsneden hier volgen.

« Men kan niet zeggen, dat diegenen vrij zijn, noch eenig geluk of genoegen hebben, aan wie men de magt beneemt, om God te dienen, volgens de leer, waarin zij zijn onderwezen: integendeel er is geene ondragelijker slavernij, noch die de gemoederen meer stuit of verbittert dan deze dwang en gestrengheid. Gij weet zulks mijne heeren, en dat dit de voorname en magtigste oorzaak geweest is, die u de wapenen heeft doen opvatten, en alle gevaren verachten om u daarvan te bevrijden.

« Gij kunt deze gunst zonder eenig gevaar toestaan, want zoo de Catholijken, gedurende de gevaren van den oorlog standvastig zijn geweest, ofschoon zij van de uitoefening van hunnen Godsdienst verstoken waren, wat moet men dan niet verwachten van hunnen ijver om de vrijheid van hun land te bewaren, wanneer zij daar ook genot van zullen hebben, en deelen zullen in het gezag en de eer, die deze eendragt u te zamen verschaft heeft, dan dat zij zich wegens deze weldaad grootelijks aan u verpligt zullen achten, omdat, daar gijlieden de magt hadt hun daarvan te versteken, als de sterksten zijnde en hun in getal overtreffende, gijlieden desniettemin hun deze goedheid en geregtigheid wel hebt willen betoonen?

« Daar zijn er, die, om dit verzoek te doen afwijzen, aanvoeren, dat uw staat op den Godsdienst, dien gijlieden belijdt, gegrond is geworden, en dat, bij gevolg, deze verscheidenheid oorzaak zoude zijn, van de grondwet van den staat te verbreken, en u allen in gevaar te brengen. Wanneer beiden vereenigd waren, zoude het algemeene welzijn tot verschooning strekken, en het onregt tegen bijzondere personen verdragelijk maken. Want de eerste zorg van de overheids-personen moet wezen om de wetten, waarop de staat gegrond is geworden, onschendbaar te bewaren.

« Sommigen voegen nog bij deze reden, dat de Catholijken zich geheel van de uitoefening van hunnen Godsdienst verstoken ziende, genoodzaakt zullen zijn, tot dien terug te keeren, welken zij tegenwoordig verwerpen, maar er is veel meer waarschijnlijkheid, dat de hinder en het geweld, hetgeen men hun zal aandoen, oorzaak zal zijn om hun veel vuriger te maken, om te begeeren, hetgeen hun geweigerd is geworden, en hun dood zelfs zal dit geloof niet uitblusschen, want voor dat zij sterven, zullen zij het aan hunne kinderen onderwijzen en als bij zamenspanning nalaten.

» Of wel, wanneer het hun niet geoorloofd wordt, om God te dienen volgens de leer en het geloof welke zij goedkeuren, zal de vrijheid van geweten, die hun niet, dan met te veel onmenschelijkheid zoude kunnen geweigerd worden, echter oorzaak zijn, van hen allengs tot de minachting van God en tot ongodsdienstigheid te doen vervallen. Want de Godsdienst-oefening, waartoe de wet van het christendom ons verpligt, is een betamelijk dwangmiddel, dat ons doet gedenken aan onze pligt, en aan de vrees van berispt te worden, wanneer wij door daden van godsvrucht, blootgesteld aan de aanschouwing en beoordeeling van een ieder, niet doen kennen, dat wij christenen zijn; maar wanneer dit ontzag en deze vrees niet meer bestaan, zoo vergeten wij gemakkelijk dezen pligt, en wij geven ons over aan eene zekere natatigheid, die ons de gedachten aan de Godheid doet verliezen.

» De wijsten der oudheid hebben het ook, met groote reden, daarvoor gehouden, dat het beter was in eenen staat, het bijgeloof dan de ongodsdienstigheid te verdragen, omdat de bijgeloovige alles vreest, en gelooft, dat zoo hij al de straf der menschen ontwijkt, hij in de handen van God valt, dus onderwerpt hij zich gewilliger aan de wetten van den staat, weet beter aan zijne overheden te gehoorzamen, en vreest inderdaad, altoos meer zich te misdragen, dan de gene, die niets van het loon der gelukzaligen hoopende, meent dat hem alles geoorloofd is, wanneer hij maar de waakzaamheid der overheidspersonen kan bedriegen."

Zoo schreef de heer JEANNIN in 1609, maar wij zijn sedert dien tijd zoo verre in verlichting voortuit gegaan, en het Fransche Hof van cassatie houdt die wetsbepalingen nog in volle kracht, dat is zoo, maar alle Hoven en Regtbanken in *Frankrijk* zijn niet van hetzelfde gevoelen als het Hof van cassatie.

Zoo heeft het hof van *Colmar* den 26sten April 1826 verstaan, dat art. 291 niet toepasselijk was, dan op associaties die zich na de invoering van die wet wilden daarstellen, dat een zeker genootschap van Piëtisten sedert meer dan eene eeuw bestond, en dat de bijeenkomst van deszelfs leden, sedert ongeheugelijken tijd, had plaats gehad, en dus den man, die zijn huis tot eene Godsdienst-oefening van die Piëtisten geleend en hun daarin onderwijs gegeven had, van de hem opgelegde boete vrijgesproken.

Den 27sten Maart 1830 heeft de regtbank van *Laon*, in appel regt doende, verstaan, dat het constitutionele charter van 1814, de beperkingen had weggenomen, die aan de vrijheid van Godsdienst-oefeningen gesteld waren, — dat de art. 291, 292 en 294 van het straf-wetboek van 1810, onvereenigbaar geworden zijnde met art. 5 van het charter en strijdig met de vrijheid van Godsdienst-oefeningen door Art. 68 van het Charter waren afgeschaft, en dus den man die zijn huis tot eene Godsdienst-oefening van Protestanten vergund had, van de hem opgelegde boete vrijgesproken.

Den 1sten Augustus 1828 heeft het hof van appel te *Rennes* even zoo verstaan, dat die art. 291 enz, stilzwijgend door het charter waren afgeschaft, en zelfs in de veronderstelling dat dit het geval niet was, dat dan art. 294 blijkbaar een vervolg was van art. 291, en dus de authorisatie niet gevorderd werd, ook bij Godsdienst-oefeningen, dan wanneer dezelve uit meer dan twintig personen bestonden, en daarom een priester, die in zijn huis Godsdienst-oefeningen gehouden had met minder dan twintig personen, van de boete vrijgesproken.

Het arrest van *Colmar*, en het vonnis van de regtbank te *Laon*, zijn door het hof van Cassatie te niet gedaan.

Ten opzigte van den Priester van *Rennes* werd aangenomen, dat genoegzaam bleek, dat hij eene stilzwijgende toestemming van de policie had gehad, en daarom, *zonder evenwel de regtsgronden van het hof van Rennes goed te keuren*, het verzoek om cassatie van dat arrest verworpen.

Men ziet dus, dat ook onderscheidene regters in *Frankrijk* die bepalingen van het straf-wetboek niet meer als voor Godsdienst-oefeningen verbindende beschouwen. (*Het vervolg hierna*).

(3). Zie Staatsblad van 1827 N°. 41.
(4). Zie Staatsblad van 1827 N°. 42.
(5). Staatsblad van 1825 N°. 56.
(6). Staatsblad van 1829 N°. 48.

ZUTPHEN den 19den Februarij.

Door de beroeping van onzen Leeraar *G. H. G. Lagers* naar de Evangelisch Luthersche Gemeente te Rotterdam, is door den grooten Kerkeraad het navolgend *twaalf-*, *zes-* en *drietal* van Predikanten geformeerd; en in alphabetische orde gesteld: *Bakker*, te Gouda; *Becker*, te Vlissingen; *Buhrman*, te Breda; *Dutseau*, te Winschoterzijl; *Schultz Jacobi*, te Kuilenburg; *Kinderman*, te Edam; *Koch*, te Wildervank; *Langenaaken*, te Bodegraven; *Manssen*, te Doetinchem; *de Meijere*, te Pekel Aa; *Michelse*, te Purmerende; en *Reudler*, te Woerden.

Zestal: *Buhrman*, *Schultz Jacobi*, *Kinderman*, *Koch*, *Langenaaken* en *Reudler*.

Drietal: *Schultz Jacobi*, *Koch* en *Reudler*; en daaruit met eenparige stemmen beroepen, de Weleerwaarde Heer *J. C. Schultz Jacobi*, Evangelisch Luthersch Predikant te Kuilenburg.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 23 Feb. 3 El 7 Palm 0 Duim; gewassen 80 Duim; gevallen 0 D
Den 24 Feb. 4 El 0 Palm 0 Duim; gewassen 30 Duim; gevallen 0 D

ARNHEM den 20sten Februarij 1837. Heden nacht is alhier in den ouderdom van ruim 25 Jaren overleden aan eene kortstondige ziekte JONKVROUWE MARIA MARTINA BARONESSE DU TOUR.

PROVINCIE GELDERLAND.

AANBESTEDING.

Op Vrijdag den 10den Maart 1837, des middags ten 12 ure, zal door den Staatsraad, Gouverneur der Provincie *Gelderland*, of, bij deszelfs absentie, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in genoemde Provincie, aan het Gouvernements-gebouw te *Arnhem*, worden aanbesteed:

HET VERBOUWEN VAN *het Oude Hof*, te *Arnhem*, tot een PROVINCIAAL GEREGTSHOF, met de LEVERANTIE VAN ALLE DE DAARTOE BENOODIGDE MATERIALEN.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het bestek, waarop de aanbesteding zal plaats hebben, zal, behalve aan het Gouvernements gebouw te *Arnhem*, ter lezing liggen: te *Arnhem*, bij de Wed. *PULSERS*, in het *Koffijhuis*; bij *ROBERT*, in het *Hotel der Nederlanden*; bij *HOLTERS*, in den *Gouden Leeuw*, en bij *J. S. KAMPS*; te *Nijmegen*, bij *HOLTERMAN*, in den *Rotterdamschen Wagen*, en in het koffijhuis *de Gallerij*, aan de Waal; te *Tiel*, bij *J. L. ROESINK*, in den *Gouden Leeuw*; te *Zalt-Boemel*, bij *WEIJERS*, in het *Koffijhuis*; te *Wageningen*, bij *RUTGERS*, aan den *Boom*; te *Zutphen*, bij *WEENINK*, in den *Hollandschen Tuin*, en bij *WEIJERS*, in het *Zwijnshoofd*; te *Doesborgh*, bij *WEIJN*, in het *Heeren Logement*; te *Doetinchem*, bij *HOENDERS*, in het *Heeren Logement*; te *Harderwijk*, bij *GELDERMAN*; te *Nijkerk*, bij *J. D. KLAASSEN*, in het *Koffijhuis*; te *Apeldoorn*, bij *VAN DEN BROEK*, in den *Moriaan*; te *Lochem*, bij de Wed. *NEUKELMAN*, in het *Zwijnshoofd*; te *Lent*, bij de

Wed. *CRIJNEN*; te *Grave*, bij de Wed. *SCHONENBERG*; te *'s Hertogenbosch*, bij *CHEVALLIER*, in den *Gouden Leeuw*, in het *Nederlandsche Koffijhuis* en in den *Eenhoorn*; te *Breda*, bij *VAN ALPHEN*, in de *Kroon*; te *Gorinchem*, bij *VAN ALPHEN*, in den *Hooiwagen*, en bij *LOBRECHT*, in de *Beurs*; te *Sliedrecht*, in de *Zwaan*; te *Hardinxveld*, in de *Drie Snoeken*; te *Werkendam*, in *'s Lands-welvaren*; te *Rotterdam*, bij *VAN DEN BRINK*, in het *Curaçaosche Jagt*, en in den *Romein*, buiten de Delfsche poort; te *Dordrecht*, bij *BORDIER*, in *Bellevue*; te *Gouda*, in de *Zalm*; te *'s Gravenhage*, in het *Bossche Veerhuis* en in de *Zeven Kerken van Rome*; te *Haarlem*, in den *Toelast*; te *Amsterdam* in het *Turfschip van Breda*, in het *Noord-Hollandsche Koffijhuis* en in het *s' Gravenlandsche Veerhuis*; te *Vianen*, in het *Zwijnshoofd*; te *Utrecht*, bij *L. VERMEULEN*, in het *Hôtel Bellevue*, bij *P. VERSTEEG* in de *Geldersche Bloem*, en bij *TEN HAGEN*, in den *Nieuwen Bak*; te *Amersfoort*, bij *GROENHUIZEN*; te *Deventer* bij *H. BEKKING*, in den *Moreaan*, en bij *J. TEN HAVEN*, in de *Keizerskroon*; te *Zwolle* bij *L. HAMER*, in het *Heeren Logement*, en te *Kampen*, bij *PORTAINE*, in den *Dom van Keulen*.

Zullende acht dagen voor de besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan en voorts nadere informatie te bekomen zijn, bij den Hoofd-Ingenieur *FERRAND* en den Architect *AIJTINK*, te *Arnhem*.

Arnhem, den 8sten Februarij 1837.

De Staatsraad Gouverneur der Provincie Gelderland,

VAN HEECKEREN VAN KELL.

---

† † † DE KERKVOOGDEN DER HERVORMDE GEMEENTE, te *Arnhem*, zijn voornemens op Dingsdag den 7den Maart dezes jaars 1837, des namiddags ten een ure, in het Locaal achter het Stadshuis, in het bijzijn van den Stedelijken Architect, aan te besteden:

HET BOUWEN VAN EENE NIEUWE KERK VOOR DE HERVORMDE GEMEENTE te *Arnhem*, *met de* LEVERANTIE DER MATERIALEN.

Deze aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het Bestek, op hetwelk de bovengemelde aanbesteding zal plaats hebben, zal, behalve bij den koster aan de Groote Kerk, ter lezing liggen: te *Arnhem* bij *HULSTIJN* in den *Vergulden Arend* en bij *SANDERSLEBEN*, in het *Zwijnshoofd*; te *Nijmegen* in den *Rotterdamsche Wagen*; te *Lent* bij *CRIJNEN*; te *Tiel* bij *ROESINK* in den *gouden Leeuw*; te *Zalt-Bommel* bij *WIJERS* in het *Koffijhuis*; te *Wageningen* bij *RUTGERS* aan den *Boom*; te *Zutphen* in den *Hollandschen Tuin*; te *Harderwijk* bij *GELDERMAN*; te *Doesborgh* in het *Heeren Logement*; te *Lochem* in *het Zwijnshoofd*; te *'s Hertogenbosch* in den *Gouden Leeuw*; te *Breda* in de *Kroon*; te *Gouda* in de *Zalm*; te *Sliedrecht* in de *Zwaan*; te *Gorinchem* in de *Hooiwagen*; te *Hardinxveld* in de *drie Snoeken*; te *Werkendam* in *'s Lands Welvaren*; te *'s Hage* in het *Bossche Veerhuis*, en de *Zeven Kerken van Rome*; te *Haarlem* in den *Toelast*; te *Rotterdam* in den *Romein*, en het *Curaçaosche Jagt*; te *Dordrecht* in de *Bellevue*; te *Amsterdam in het Noord-Hollandsch Koffijhuis* en de *Nieuwe Stads Herberg*; te *Utrecht* bij *L. Vermeulen*, en in den *Nieuwen Bak*; te *Amersfoort* bij *GROENHUIZEN*; te *Deventer* in de *Moriaan*; te *Zwol* in het *Heeren Logement*; te *Kampen* in den *Keulschen Dom*.

Vier dagen vóór de aanbesteding zal de noodige aanwijzing in loco gedaan worden, — en intusschen nadere informatien te bekomen zijn bij den *Stads Architect*, den Heer *AYTINK VAN FALKENSTEIN*.

AMORTISATIE-SYNDICAAT.

ADMINISTRATIE DER DOMEINEN, WEGEN, VAARTEN ENZ.

VERPACHTING.

De AGENT van het DOMEIN te *ARNHEM*, zal, als daartoe behoorlijk gemagtigd, op Zaturdag den 4den Maart 1837, des voormiddags ten elf ure, ten overstaan van het Plaatselijk Bestuur te *Apeldoorn*, aan de meestbiedenden verpachten:

De TOLLEN op den grooten weg der eerste klasse No. 1, trekkende van *Hoevelaken* naar *Deventer*, met uitzondering van dien bij *Apeldoorn*, en zulks voor den tijd van drie jaren, ingaande 1 April 1837 te middernacht, en eindigende 1 April 1840 te middernacht; elk afzonderlijk en niet in massa.

De voorwaarden van verpachting liggen ter lezing op de gebruikelijke plaatsen, zoo als in de deswege aangeplakte bekendmakingen staat uitgedrukt.

De Agent voornoemd,

H. J. VAN GENNEP.

---

† † † Op den 28sten Februarij 1837, des avonds om 7 ure, zullen, in *het Zwijnshoofd* te *Arnhem*, publiek bij toeslag worden verkocht:

1°. Een huisje achter de Sabelspoortsmuur wijk A No. 262, bewoond door *GERRIT DE LANGE*, ingezet op . . . *f* 427,00

2°. Een dito achter de Velperpoortsmuur E No. 225, bewoond door *GORSELING*, ingezet op . . . . *f* 425,00

Informatien zijn te bekomen bij den Notaris *GODEFROIJ*.

---

† § § Op Maandag den 6den Maart 1837, des avonds ten 6 ure, zal, in het *Zwijnshoofd* te *Arnhem*, bij inzet geveild worden, eene HOFSTEDE, gelegen onder *Homoet*, gemeente *Valburg*, bestaande in HUIS, No 16, BERG, HOF, BOOMGAARD en TABAKSLAND, groot te zamen ongeveer 2⅔ Bunder, thans in pacht bewoond door *H. BURGERS*, waarvan de toeslag op Maandag den 20sten Maart daaraanvolgende zal plaats hebben.

Informatien omtrent de verkoopsvoorwaarden kan men verkrijgen ten kantore van den Notaris Mr. *G. VAN ECK*, te *Arnhem*.

---

† † † Krachtens daartoe door de Regtbank te *Nijmegen* verleende authorisatie zal men te *Velp*, ten overstaan van den aldaar residerenden Notaris *VON ROSENTHAL*, op den 8sten Maart 1837 bij inzetting, en den 22sten daarna, beide des avonds ten 6 ure, bij toeslag veilen: de HELFT in een HUIS met HOFGROND, staande te *Velp* aan den laan naar *Rozendaal*, in de nabijheid van den straatweg, waarin met veel succes winkel gehouden wordt.

---

† † § Bij vonnis van de Regtbank van koophandel te *Arnhem* van den 21sten Februarij 1837 is aanwezig verklaard het faillissement van *LOUIS ISIDOR*, koopman, wonende te *Arnhem*; de Regtbank heeft zich gereserveerd de termijn van opening van hetzelve nader te zullen bepalen, en benoemd tot commissaris den Heere Regter Mr. *F. W. GORDON*, en tot agent den Heer *HENDRIK BROUWER*.

Namens den Regter Comms. voornd.

De Griffier bij voorn. Regtbank

J. J. VAN ROSSUM.

EXTRACT.

Bij vonnis der Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te *Zutphen*, in de Provincie *Gelderland*, tevens regt doende in zaken van koophandel, in dato heden;

Is de persoon van *W. E. BROEKER*, Koopman, wonende ter gemelder stede, verklaard te zijn faillit; zijnde bij gemeld vonnis gereserveerd, om den dag der opening van dat faillissement nader te bepalen;

Voorts is bij het aangehaalde vonnis benoemd tot Commissaris Mr. *TH. BARON VAN LAMSWEERDE*, lid dier Regtbank, en tot Agenten Mr. *H. J. THOOFT*, en Mr. *L. A. J. W. BARON SLOET* procureurs en *C. HENNEIJ*, Koopman, allen ter dezer stede woonachtig.

Zutphen, den 21sten Februarij 1837.

Voor Extract conform.

De Griffier bij genoemde Regtbank,

VAN ESSEN.

NIEUWE UITVINDING.

De ondergeteekende, verwittigt het publiek, dat hij alhier is gearriveerd, en eenige dagen zal vertoeven, les gevende in het SNELSCHILDEREN met Olieverw, in de *Peinture Orientale*; in het SILHOUETTEREN op boombladeren, in het SCHILDEREN op glas, etc. hetwelk in *zes lessen* geleerd wordt. Het Honorarium zal eerst na grondige kennis worden betaald. Hij neemt ook bestellingen aan, om Schilderijen, in welke grootte men het verkiest, in zeer korten tijd te schilderen, en geeft ook deszelfs lessen buitenshuis.

Is te spreken of te ontbieden van 's morgens 11 tot 2 ure, als wanneer men te gelijk proeven kan bezigtigen.

F. A. MULLER,

Snelschilder.

Logeert in het Hôtel des Pays-Bas,
bij den Heer ROBERT.

---

† † † Voor HONDERD TWINTIG GULDEN 's jaars, ingaande met Mei, doch reeds dadelijk te aanvaarden, wordt IN HUUR aangeboden, op het goed *de Hoeven*, tusschen *Twello* en *Terwolde*, de LANDHEERS-WONING, bestaande in drie KAMERS, KEUKEN, KELDER en ZOLDER, nevens MOESTUIN met VRUCHTBOOMEN.

Zich nader te adresseren op *de Hoeven* of op *Hunderen* bij *Twello*.

---

† † † De post van VROEDVROUW, in de Gemeente *Heerde*, vacant geworden zijnde, zoo worden diegenen, welke behoorlijk geëxamineerd, de vereischte bekwaamheid bezitten, en daartoe genegen zijn, opgeroepen, om zich vóór of uiterlijk op den 20sten Maart aanstaande aan te melden, bij den ondergeteekenden Burgemeester van *Heerde*, met de noodige bewijzen, zoo van bekwaamheid als van goed zedelijk gedrag; zijnde het tractement bepaald op *f* 120 per jaar.

De Burgemeester voornoemd

N. S. VAN MEURS.

MANUFACTURE DE PAPIERS PEINTS DE FRANCE.

Assortiment de plus de 800 Nouveautés;

déballe jusqu'à Lundi soir *le 27 Février*, *chez Mr.* *ROBERT*, *à* l'Hôtel des Pays-Bas. *On vend en gros et en* détail *à des prix très modérés.* (M. M. les Tapissiers jouiront d'une remise.)

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.